

Xabier Letona

DANI BLANCO

Bakegintzan ere, gizartea ahaldundu

PARISKO Bake Konferentzian Frantziako esparru politiko ia guztia bildu zen, eta baita giza eskubideen alorrean eta nazioarteko bitartekaritza lanetan ari den ordezkaritza zabala ere. Espainia, Frantzia eta ETArri armagabetzea, biktimak eta presoan esparruetan urratsak emateko eskaria egin zitzaizen.

Humanitario tituluz jantzi zen Frantziako Asanblea Nazionalan egindako bilkura, baina Frantziako gunerik politikoenean egin zen berau eta pentsatzekoa da Parisen izango dela plaza samurragorik halako ekitaldi bat bideratzeko. Baina han egin zen eta Espainiako eta Frantziako gobernuei egin zitzaizen eskaria, bi estatuetakoa eguneroko jardunaren agintaritza politiko nagusienei.

Pentsatzekoa da Euskal Herriko bake prozesuan eduki politikorik negoziatzea ezin daitekeelako deitu zitzaizola humanitario, etorkizuneko balizko elkarrizketei bide diplomatikoa errazteko, baina humanitariotik oso harago doan bake prozesua da euskal gizarteak behar duena. Beste kontua da, lehenik eta behin pertsonen sufrimendua bideratu behar dela. Hori delako gizatasunezkoa, eta horrek ahalbidera dezakeelako sakon hitz egitea arazo politikoaz, azken finean gatazka honen gurgipila motore politiko batek mugitu duelako.

Zalantza gutxi dago ETaren fenomeno politiko dela, eta honek ez du ez justifikatzen ez zilegizatzen bere jardura armatua, baina bai kokatu. Behin hori onartuta, bestelako kontua da izaera politiko hori zein koordinatzen kokatzen den 2015ean eta

horrek zer esan nahi duen bakoi-tzarentzat.

HOR hasten da oraindik euskal gizartean sakon ematen ari ez den elkarrizketa, ez instituzioetan, ez eragile politikoen artean eta ezta herritarren artean ere. Eta badirudi oinarriko koordinadak hauek direla: ETak borroka armatua modu aldebakarrean utzi du, gatazka horretan sortutako ondorioak konpondu behar dira eta euskal gizarteak protagonismoa behar du berak pairatu duen arazoaren konponbidean.

Korapilo batzuk elkarrizketa beroaren baitan bakarrik askatuko dira, ez hauek isilaraziz eta gordez

Ondorioez jardutean batez ere biktima eta presoan esparruaz ari gara, baina bake prozesua ezin da horretara mugatu, iraganaz eta memoriaz hitz egitea ezinbestekoa delako, bai egungo bizikidetzaren oinarriak finkatzeko bai etorkizunean horrelako egoerarik errepika ez dadin. Elkarrizketa hori zintzoa bada, hitz egin beharko da sufrimendua gainditu eta pertsonen eragiten dieten egoera zehatzei buruz, baina baita ere gatazkaren kontakizunaz, biolentziaz, zilegitasunaz, terrorismoaz, eskubideez, zuzenbide estatuaz, Euskal Herriaz, Espainiaz, Frantziatz...

Horiek guztiak egon dira azken mende Erdiko Euskal Herriaren historian eta egin liteke gorde edo azalerazi. Gizarte gisa terapeuti-

koki egokiena zer den ez da zalantzarik, azaleratzea eta hitz egitea.

Espainian ez dago argi oraindik, baina euskal gizarteak, galde-tzen zaioenean, argi samar ditu kontuok: elkarrizketaz bideratu behar da hori guztia. Kontua da, elkarrizketa bideratu behar duten aktore nagusiek ez dutela nahi edo ez dutela asmatzen.

Orduan, elkarrizketa desblokeatzeko zer da garrantzitsua? Eten-gabe Madrilek —orain PPK, gero...— edo ETak egingo dutenari begira izatea edo euskal instituzioek erabateko protagonismoa hartu eta bake prozesua bideratzea?

Korapilo batzuk elkarrizketa beroaren baitan bakarrik askatuko dira, ez hauek isilaraziz eta gordez, ez gizartea ahanztura faltsuetara eramanez. Gizartearen protagonismoa eman behar zaio eta hori, batez ere, euskal instituzioen lana da. Udal eta foru hauteskundeen ondoren sortutako giroak hori 2011n baino hobeto egiteko egotera utzi dute. Baliatu beharko litza-teke abagunea.

EUSKAL preso politikoen munduan, adibidez, eztabaida azalera-tzen ari da. Amnistia kontzeptua-ren inguruan, presoek gatazka honetan zein izaera duten, nola eman behar den haien kaleratzea, gizarteak zein funtzio bete behar duen... Hori guztia islatzen da azken asteetan argitara eman diren hainbat gutunetan. Eztabaida hori bake prozesuan kokatu eta berau laguntzea da alde guztietatik egin daitekeen ekarpenik eraikitzaileena. Eta berdin bake prozesuaren gainerako alor guztietan. Azalera-tu, erraztu, lagundu eta gizartera-tu. Horra bidea. ■